

Opinia w sprawie ustawy o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r.

Członkowie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych po zapoznaniu się z treścią Ustawy, a następnie przeprowadzeniu dyskusji i wirtualnego głosowania, przedstawiają następujące uwagi dotyczące wyłącznie aspektów zdrowotnych i epidemiologicznych.

1. Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego członków obwodowych komisji wyborczych.

Zgodnie z art. 10 ust 5. Ustawy prace obwodowej komisji wyborczej wymagają przebywania od 3 do 45 osób w jednym pomieszczeniu przez dłuższy czas zarówno z racji posiedzeń poprzedzających wybory jak i w trakcie samych wyborów. Ustawa nie przewiduje możliwości organizacji pracy zdalnej. W przypadku gdy jedna z tych osób będzie zakażona SARS-CoV-2 istnieje bardzo duże ryzyko przeniesienia zakażenia na pozostałe osoby. Dla zminimalizowania ryzyka przeniesienia zakażenia członkowie komisji powinni zostać poddani badaniu wymazów z nosogardzieli w kierunku SARS-CoV-2 z wykorzystaniem metod molekularnych RT PCR w czasie pozwalającym na uzyskanie wyniku tego badania przed podjęciem czynności związanych z ich pracą w obwodowej komisji wyborczej. Przy obecnych możliwościach technicznych najkrótszy czas wynosiłby około 12 godzin (uwzględniając procedury logistyczne), ale w praktyce często jest dłuższy niż 24 godziny. W przypadku wyniku dodatniego członek obwodowej komisji wyborczej powinien zostać wykluczony z jej składu ze względów epidemiologicznych. Jednak art. 11 Ustawy nie przewiduje wygaśnięcia członkostwa w obwodowej komisji wyborczej w wyniku koniecznej izolacji związanej z zakażeniem lub kwarantanną będącej wynikiem kontaktu z osobą zakażoną SARS-CoV-2. Należy pamiętać, że czułość badania wykonywanego z materiału pozyskanego z jamy nosowo-gardłowej wynosi około 70%, co oznacza że u 30% osób zakażonych SARS-CoV-2 uzyskuje się wynik ujemny, a osoby te mogą zakażać inne osoby. Oznacza to, że nie można wykluczyć całkowicie ryzyka, że wśród członków obwodowej komisji wyborczej znajdują się osoby zakażone. Jedyną formą zabezpieczenia przy długotrwałym przebywaniu w pomieszczeniu z osobą zakażoną jest zastosowanie procedur i środków ochrony osobistej jakie są zalecane przez WHO, ECDC, MZ i GIS w oddziałach zakaźnych przyjmujących osoby zakażone lub podejrzane o zakażenie SARS-CoV-2. Obejmują one zastosowanie fartucha foliowanego z rękawami w

skojarzeniu z czepkiem i ochraniaczami na buty lub alternatywnie kombinezonu wodoodpornego z kapturem, a dodatkowo maski, gogli lub przyłbicy, oraz dwóch par rękawic winylowych. Maksymalny czas pracy w takim stroju w praktyce wynosi nie więcej niż 2-4 godzin w zależności od wytrzymałości fizycznej. Członkowie komisji powinni zostać przeszkoleni ze sposobu zakładania i zdejmowania strojów ochronnych, gdyż ich nieprawidłowe stosowanie, a zwłaszcza zdejmowanie jest częstym powodem zakażeń. Ustawa w art. 12, ust 5 i 6 nie precyzuje sposobu zabezpieczenia członków komisji wyborczych przed zakażeniem SARS-CoV-2, ani w zakresie wykonywania badań molekularnych w okresie poprzedzającym pracę Komisji, ani w zakresie stosowania środków ochrony osobistej, ani też szkolenia w ich stosowaniu. Ze względu na utrudnioną dostępność dobrych jakościowo kombinezonów pozwalających na dłuższą pracę, rozwiązaniem alternatywnym może być nałożenie na wszystkich członków obwodowych komisji wyborczych 14 dniowej kwarantanny przed każdą turą wyborów. Niestety kwarantanna nie zabezpieczy przed innymi zagrożeniami, takimi jak choćby potencjalna zakaźność zawartości pakietu wyborczego.

2. Zapewnienie ciągłości pracy obwodowych komisji wyborczych w przypadku drugiej tury wyborów.

Dla zapewnienia ciągłości pracy obwodowych komisji wyborczych, w przypadku konieczności odbycia drugiej tury wyborów konieczne byłoby zidentyfikowanie i wyeliminowanie z dalszych prac członków komisji, którzy ulegli zakażeniu w międzyczasie, u których wcześniejsze zakażenie ujawniło się w okresie poprzedzającym drugą turę, a także takich którzy mieli kontakt z osobami zakażonymi. W tym celu konieczne byłoby powtórzenie badań molekularnych RT PCR w kierunku zakażenia SARS-CoV-2 oraz zastosowanie procedur bezpieczeństwa zawartych w punkcie 1 dotyczących wyposażenia w środki ochrony osobistej również w odniesieniu do drugiej tury wyborów. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że art. 11 nie przewiduje wygaśnięcia członkostwa w obwodowej komisji wyborczej w związku z nałożeniem obowiązku izolacji związanej z zakażeniem lub kwarantanną będącej wynikiem kontaktu z osobą zakażoną SARS-CoV-2.

3. Ryzyko przeniesienia zakażenia w pakietach wyborczych.

Według aktualnie dostępnych danych koronawirusy mogą przetrwać na zanieczyszczonych powierzchniach papierowych nawet przez kilka dni. W oparciu o treść art. 3, 5 i 14 Ustawy można stwierdzić, że ze względów technicznych dezynfekcja pakietów wyborczych i ich zawartości może być utrudniona lub wręcz niemożliwa. Ustawa nie przedstawiła rozwiązań technicznych pozwalających na wyeliminowanie ryzyka zakaźności materiałów zawartych w pakietach wyborczych. Oznacza to, że zarówno zewnętrzna część pakietu jak i jej zawartość może stanowić

materiał zakaźny. Jest to dodatkowy argument za koniecznością zabezpieczenia członków Komisji Wyborczej w środki ochrony osobistej w sposób jak przedstawiono w punkcie 1.

4. Ryzyko wzajemnego zakażenia osób oddających głosy.

Ustawa nie zawiera informacji na temat zachowania bezpieczeństwa podczas oddawania głosów. Nie sprecyzowano lokalizacji nadawczych skrzynek pocztowych, do których zbierane będą koperty zwrotne i sposobu organizacji przemieszczania się głosujących w ich otoczeniu w sposób ograniczający ryzyko wzajemnego zakażenia.

5. Ryzyko zakażenia osób transportujących urny zawierające koperty zwrotne.

Ustawa nie zawiera informacji o sposobie odbierania kopert zwrotnych, co nie pozwala ocenić poziomu ryzyka zakażenia osób je transportujących.

Podsumowując stwierdzamy, że w aktualnej sytuacji epidemiologicznej związanej z pandemią COVID-19 ustawa w przedstawionej formie nie zapewnia ochrony przed zakażeniem SARS-CoV-2 zarówno członkom obwodowych komisji wyborczych, osobom głosującym, jak i zapewniającym obsługę techniczną wyborów. Niesie przez to ryzyko nasilenia rozprzestrzeniania się zakażeń SARS-CoV-2.

Treść niniejszej opinii została zaakceptowana przez Zarząd Główny PTEiLChZ poprzez głosowanie drogą e-mailową w dniach 19 i 20 kwietnia 2020 głosami na „tak” wszystkich członków Zarządu Głównego.

Zarząd Główny PTEiLChZ:

Prof. dr hab. Robert Flisiak - prezes
Prof. dr hab. Małgorzata Pawłowska - wiceprezes
Dr hab. Krzysztof Tomasiewicz – wiceprezes
Dr med. Agnieszka Czauż-Andrzejuk
Prof. dr hab. Michał Garlicki
Prof. dr hab. Waldemar Halota
Dr hab. Jerzy Jaroszewicz
Dr med. Alicja Kalinowska
Dr hab. Dorota Koziół
Prof. dr hab. Magdalena Marczyńska
Prof. dr hab. Anatol Panasiuk
Prof. dr hab. Sławomir Pancewicz
Prof. dr hab. Anna Piekarska
Prof. dr hab. Krzysztof Simon
Dr med. Dorota Zarębska-Michaluk